

Aukera paregabea

Urte hasiera honetan gertatu izan dira gauzatxo batzuk, euskal kulturaren eta teknologia berrien inguruan, egunkariko titulurik edo iritzi sailetako pentsamendu lerrorik erakarri ez duten arren.

Adibidez, ia oharkabean pasatu zen albistetxo bat prentsatik urtarrilean. Euskaltzaindiak iragarri zuen prentsaurreko batean Donostian, Orotariko Euskal Hiztegia (OEH) egiteko erabili izan den tresna informatikoa berritu beharra dagoela. OEH egiteko, Eusko Jaurlaritzako Informatika Elkarteak (EJIE) egindako datubase dokumental bat erabili izan da orain arte. Tresna informatiko horretan euskal klasiko guztiak daude, Etxeparetik hasi eta XX. mendeko obra garrantzitsu batzuk arte. Euskaltzaindiak iragarri zuenez, datubase zaharra ez da jada erabilgarria, eta goitik behera berritu behar da.

Kontu hau ez da anekdota hutsa. Euskal klasikoen digitalizazioak eragin handia izan du azken urteotako hizkuntzalaritzan eta hiztegegintzan (komertzialean ere bai). Tresna hori eskura duenak, saka dezake «luze» hitza eta berehala ikusi zein autorek noiz, non eta zein kontestutan erabili zuten hitz hori. Horrela egin da OEH, eta horrela erabili ahal izan dituzte batzuek datu estatistikoak eta kasuistika historikoa euskara baturako proposamen batzuk hobesteko eta beste batzuk gaitzesteko (gogoratu ajeak...).

Auziak badu bere mamia, beraz. Hala ere, nonbait, EJIEk egin zuen lehen tresna hura ez da erabilera publiko-koa izan. Klasikoen inguruko paperezko materiala lor zitekeen Euskaltzaindiari eskaera eginez gero, baina Jakintza Baitha taldeko Josu Lavinek abenduan *Egunkaria*-n argitaratutako artikulu batean salatu zuenez, tresna informatikoa eta material digitala itxita zegoen: OEHkoek soilik kontsulta dezakete nonbait. Lavinek berak lanak diskete-

tarako digitalizatzen egin duen lana bere kasa egin izan du orain arte: ez du datubase hori erabiltzerik izan.

Orain arte horrela izan bada, hala izan da eta kito. Baina hemendik aurrera ez luke hala izan behar derrigor, inondik ere. EJIek tresna hori berritu behar baldin badu, ez legoke gaizki bertsio berria benetan eskuragarri eta publiko izateko moduan ezartzea: Interneten, adibidez, urrutirago joan gabe. Halaxe daude, etxetik irakurtzeko moduan, William Shakespeareren lan oso orijinalak —Ttanta-ttaka-ren bertsio antzeztu laburtua ikusirik jakinahiak jota geratu direnentzat—, eta Oscar Wilderenak —antzerkiarekin segituz, Ernesto izatearen garrantzia gogoan—, eta Esoporen fabula guztiak —Samaniego arabarrarenak lortu arte entretenitzeko—, eta... Gogora dezagun autore hilen lanak jabetza publikokoak direla heriotzetik 50 urtera, eta hortaz, ezin dela, legez, eksklusibotasunik ezarri material horretan. Gainera, erakunde publiko batek ordaindurik (Jaurlaritzak), erakunde publiko batek egin behar baldin badu tresna (EJIek), onura publikoko akademia batentzat (Euskaltzaindiarentzat), erabilera ere publikoa izan behar lukeela bistakoa dirudi... Dagoeneko, zenbait zirkulu euskaltzaletan komentatu izan da aukera ederra dela orain kultur ondare hain garrantzitsu eta aberats hori denon esku izateko.

Microsofteko milioiak

Oihartzun gutxirekin gainera igaro zaigun beste albiste bat Microsoft etxearekin softwarea euskaratzeko lortu den akordioarena da. Jaurlaritzak munduko gizon aberatsena den Bill Gatesen enpresarekin adostu du Windows 98 sistema eragilea eta Office programa paketearen sail handi bat euskaratu egingo dela.

Akordioa, Jaurlaritzak eta EAeko hiru foru aldundiek Microsoftekin adostu duten erosketa handiaren parte da. Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako herri aginteentzako material informatikoaren erosketa ikaragarri handia da egin beharrekoa, eta hori negoziatzearekin batera euskararen gaia

ukitu izan da. 400 milioi pezeta inbertituko ditu software hori euskaratzen. Idatzi izan dut lehenago ere, «ahalegin desbideratua» irizten diodala softwarea euskaratzeari lehentasuna ematea: gaur egunean, menuak euskaratuta eduki barik, jana, pantailarekin lor dezakegun informazioa, dela hemen auzitan dagoen mamia. Halabaina, espero zitekeen bezala, nik *Jakin*-en idatz dezakedanak ez du inorengan eragiteko ahalik.

Lehentasanak beste nonbait jarriko bagenitu, eta 400 milioiok euskarazko eduki publikoak —Internetekoak— garatzeko erabiliko bagenitu, demagun 40na milioi 10 proiektutan, agian...

Ekimen interesgarriak

Nolanahi ere, badirudi azkenean, aginte publikotik edukaren auziari garrantzia ematea erabaki dutela, Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailari dagokionez. Alde horretatik, iaz apur bat zirriboratu ziren bi ekimenek fruitua eman dute berriki. Batetik, Euskararen Aholku Batzordean, teknologia berriei buruzko alorreko irizpideak findu ditu, eta bestetik, Erlea proiektuari bultzakada bat eman zaio.

Euskararen Aholku Batzordeak iaz txostena eskatu zion Aitor Orobengoa injineruari, teknologia berrien alorreko beharrak eta ildoak markatzen laguntzeko. Lan hura oinarri hartuta, hausnarketa prozesu bat abiatu zen, iradokizun eta zuzenketa bilketa batekin, eta azkenik, otsailan, teknologia berrien alor honetarako sortutako azpibatzerde bat bildu zen. Ametzagaina taldea, Aurten Bai, Ihardun, IXA informatikari taldea eta Jalgi zerbitzaria zeuden ordezkartuta bilera hartan, HPSko ordezkariekin batera. Batzordekideei neurri sorta zabal bat proposatu zitzaizen bileran, eta bideragarritasunaren eta eraginkortasunaren arabera bakoitzak puntuak emanez, azkenean 12 ideia hobetsi zituzten proposamen gisa.

Denen gainetik hobetsi ziren proposamen nagusiak orokorrak izan ziren: euskararen injinerutzaren industria

bultzatu eta euskararen hizkuntz analisirako tresnak bultzatu.

Aipatzekoa liteke, merkatuan zabalkundea duten produktuen lokalizazioari lehentasuna ematea 9. postuan geratu zela proposamenen artean. Microsoft etxearen 400 milioiak atal horretan sartzen dira. Horren aurretik geratu direnek egitasmoek proportzioan jasoko ote dute behar duten laguntza hori? Espero dezagun baietz. EABren proposamen hauek Euskara Biziberritzeko Plan Nagusian sartu beharko dira. Koherentziaz, borondate politikoz eta diru baliabidez hornitzen badituzte egitasmoak, urrats garrantzitsua izango da.

Erlea

EABko azpibatzerde teknologikoan ontzat eman zen beste proposamen bat hauxe izan zen: euskal kulturaren ondareari buruzko informazioa digitalizatu, galdetu eta hedatzeko. Seigarren tokian geratu zen proposamen hori egindako sailkapenean.

Ondare hori publiko egiten hasteko ideia bide bat Erlearena izan daiteke. Akronimo bat da ERLEA: erakundeak lotzeko euskal amarauna. Iaz eman zuen jakitera Kultura Saileko HPSK proiektu honetan murgilduta zebilela, eta hitzarmen bat ere sinatu zen enpresa batekin, baina gero erdi lo geratu zen proiektua. Azkenean, udaberri honetan berriz martxan jarri dela dirudi, oraingo honetan serio.

Kultura Sailarekin lotura duten elkarte eta erakundeak *online* lotzeko sare telematikoa izango da Erlea. Kultura Sailaren asmoa omen da ERLEAren bidez HABE, euskaltegiak, udal liburutegiak, kirol federakuntzak, gazte, euskara eta kultur elkarten informazioa bideratzea Interneten. Dirulaguntza edo gainerakoak direla eta, 900 bat elkarte, enpresa eta erakunde omen daude harremanetan Kultura Sailarekin EAEn, eta horiei zuzendu zaie Erlearen eskaintza. Parte hartzen dutenek, posta elektronikoa eta banaketa zerrendak doan erabili ahal izango dituzte, eta era berean,

beren materialak *online* jarri ahal izango dituzte, gasturik gabe.

HPSko ordezkariak eta Erlea bideratuko duen Interlinea-2000 enpresakoak bilerak egiten ari dira elkarteekin, eskaintza azaltzeko. Printzipioz, ez da nahastu behar Erlea Interneteko zerbitzari arrunt batekin: konexioa barik, eduki eskaintza izango da enpresa honen ardatza, proiektuaren bultzatzaileek erantzuten badute. Elkarteek erantzuten badute, eta Kultura Sailak berak edukiz hornitzen badu Erlearen gunea edo dena delakoa, ekimen interesgarria izan daiteke.

Maiatzean emango omen ditu proiektu honek lehen urratsak, eta eduki eta zerbitzu zehatzak irailean prest egon litezke, nonbait. Arretaz segitu beharko dugu ekimen honen hastapena eta ondorengo ibilera.

Erlearen sorrerak beste hausnarketa batera ere bagaramatza: Euskalgintza eta euskarazko kulturgintzaren berri-tze teknologikoa —bereziki Interneterako sarrera— merkatu lehiakortasunerako eremu izan da azken urte hauetan. 1996an Eusnet proiektua sortu zen, euskalgintzari gonbita eginez Internetera lotzeko. Iaz, berriz, Jalgi sortu zen, ikastolen, *Egunkaria*-ren eta Elkar-Zabaltzenen eskutik, eta honek ere halako eskaintza edo proiektu bat aurkeztu dio euskalgintzari. Aurten, Erlea ere eremu berari zuzendutako ekimena da. Lehia esan nahi du honek? Ez derrigor. Erlean eduki batzuk eskaintzeko aukera izateak bateragarria da Interneteko konexioa beste batekin izatearekin.

Nolanahi ere, inportantea litzateke auziaren muinari begiratzea. Inporta duena zer den jakitea. Badirudi batzuetan Arraldeko Euskara Taldea batekin edo bestearekin joatea dela hemen auzitan dagoena. Eta ez: ez da hori. Arraldeko Euskara Taldeak euskaldunei —beren herrikoei eta gainerakoei— eduki eta zerbitzu interesgarriak modu eskuragarri batean eskaintzea da inportantea, eta horrekin batera Arraldeko Euskara Taldekoek besteek eskaintzen dituzten eduki eta zerbitzuetara akzesoa izatea. ¶